

RUS HUKUKUNDA YABANCI TAHKİM KARARLARININ TANINMA VE TENFİZİ SORUNU

Av. Yüksel ŞAHİN

Rusya'da çalışan veya Rusya ile iş yapan Türk firmalarının en büyük sorunlarından birisi yaptıkları işin sonunda hak edişlerini alamamalarıdır. Bu durum taraflar arasında sıkıntılara ve ekonomik tıkanmalara yol açmaktadır. Ekonomik ilişkilerin sağlıklı yürütülmesinde etkili hukuki icra yollarının işlerlik kazanması esastır. Bu makalenin amacı Rus partnerleri ile tahsilat sorunları yaşayan Türk girişimcilerine alacaklarını tahsil yönünde açmış oldukları davalarda elde ettikleri kararların Rusya'da icraya konulması hakkında genel bilgiler vermektir.

Alacağını görüşmeler yoluyla da elde edememiş olan Türk girişimcisi bu alacağını dava etmeye karar vermesi durumunda yapması gereken ilk şey hakkının doğumuna esas olan sözleşme uyarınca ihtilafı çözmeye yetkili makamı belirlemeleridir. Bu makam ya bir mahkeme veya tahkim müessesesidir. Rusya'da iş yapan Türk işadamlarına tavsiyemiz sözleşmenin kurulması aşamasında bu sözleşmenin uygulanmasından kaynaklanacak ihtilafların halinde tahkim usulünü seçilmeleridir. Bunun birçok sebebi vardır. Uluslararası alanda sözleşme yapan tarafların, birbirlerinin milli mahkemelerine gitmeyi kendileri açısından riskli bulması, diğer tarafın kendi milli mahkemesinde avantaj elde edebileceği endişesi taşıması ve yine milli mahkemelerin bürokratik işlemleri ve uzmanlıktan uzak yapılanmalarının sebebi ile davaların uzamasına neden olacağı düşüncesi tahkimin seçimsel bir yargı yolu olarak tercih edilmesinin sebeplerini oluşturmaktadır. Bir diğer sebep de mahkeme kararlarının uluslar arası etkisinin sınırlı bulunmasıdır. Çünkü milli mahkemeler yabancı devletin yargı egemenliğinin sonucu olan mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizi konusunda genellikle çekingendirler.

Yabancı tahkim kararlarının Rusya'da icra edilebilmesi için a- Rusya'nın da taraf olduğu bir uluslar arası sözleşme bulunacak, b- Yabancı tahkim kararının Rus iç hukuku uyarınca tanınması ve tenfizi ile olur ("vıydaça ekzevaturoy"). Başka bir deyişle yabancı mahkemelerden alınan kararların Rusya'da icra edilebilmeleri için Rusya mahkemelerinden bir tenfiz kararı almak gerekmektedir. Yabancı mahkeme kararının kesin hüküm kuvvetinin Rusya Hukuku bakımından da bahşedilmesi, ki buna tanıma denir, başka, o kararın Rusya icra organları vasıtası ile yerine getirilebileceğine hükmedilmesi, ki buna tenfiz adını veriyoruz, başka şeylerdir. Rus mahkemelerinin yabancı bir tahkim kararını tanıma ve tenfize kararına tabi kılmanın icra imkanı tanıdıkları kararlar BDT ülkelerinden birinde alınan tahkim kararlarıdır. Söz konusu uygulama 20 Mart 1992 tarihli Kiev anlaşmasına taraf akit ülkeler arasında geçerlidir. Kiev Anlaşması makalemizin kapsamı dışında olduğundan inceleme dışı bırakılmıştır.

Yabancı tahkim kararının kesinleşmesinden 3 yıl içinde Rus Şirketi'nin ya'da yetkili mahkemeye başvurulup kararın tenfizinin talep edilmesi gerekmektedir.

Yabancı tahkim kararlarının Rus mahkemelerince tanınacağı konusundaki hukuki dayanak 1958 tarihli New York Konvansiyonu'dur (the New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards). Rusya bu Konvansiyona 1960 yılında taraf olmuştur. Rusya Federasyonu SSCB'nin tüm hak ve yükümlülüklerini devraldığını açıklamış (27 Eylül 1994 No 1107) olması sebebiyle hukuksal bağlayıcılık anlamında bir sorun yoktur.

Konvansiyona katılması sırasında Konvansiyon kapsamına ilişkin Rusya çekince koymadığından ticari ve şahıs hallerine ilişkin tüm davaların Rus mahkemelerinde tanınması ve tenfizi istenebilir.

A- Tanıma Prosedürü

Hayali bir senaryoda Türk şirketinin Rus şirketi aleyhine tahkimde görülen davayı kazandığını varsayalım. Bu kararın kesinleşmesi üzerine Türk şirketi, tahkimden aldığı kararın usulüne göre onaylı tercümesini Rus Şirketi'nin merkezinin veya mallarının bulunduğu yer mahkemesinde dava açması gerekecektir. Türk Şirketi seçimsel hakka sahiptir. Şirket, Rusya'da davasını genel yetkili mahkemede açabileceği gibi arbitraj mahkemesi denilen ticaret mahkemelerinde de açabilir. Uygulama göz önüne alınırsa davanın ticaret mahkemelerinde açılması daha isabetlidir. Ticaret mahkemeleri bu konularda daha geniş tecrübeye sahip olduklarından davayı sonuçlandırmaları daha çabuk olacaktır. Tanıma ve tenfiz talebinde bulunan Türk Şirketi Rus Şirket malları aleyhine ihtiyati tedbir talebinde bulunup bu malların satılmasını veya paranın transfer edilmesinin önlenmesini isteyebilir.

Tahkim kararına uyması talebi ile karşı-karşıya kalan Rus Şirketi bu kararı iptal ettirmenin yollarını arayacaktır.

B- Tahkim Kararının İptali Edilmesi Başvurusu

New York Konvansiyonu'nun madde V düzenlemesinde tahkim kararının hangi esaslardan bozulabileceğini düzenlemiştir. Bunlar iki kısma ayrılmıştır. Birinci kısımda tahkim kararının yargılama usulü ve ikinci kısımda da esasa ilişkin bozma sebepleri düzenlenmiştir. Esasa ilişkin savunmalardan bir tanesi tahkim kararının uygulanmasının Rus kamu düzenine aykırı olacağı ikincisi de karara bağlanan ihtilafın tahkim sözleşmesinin

kapsamı dışında bulunduğu yönündeki savunmalardır. Tahkim kararının iptal başvurusu yapılması ile Rus Şirketi aleyhine herhangi bir icra takibi yapılamaz, takip durumu askıdadır. İptal kararını inceleyen Rus mahkemesi iptalin reddine karar verirse Rus Şirketi aleyhine takip kesinleşir ve Türk Şirketi borçlunun mal varlığından alacağını tahsil imkanına kavuşur. İptal başvurusunu yerinde bulunması halinde tahkim kararı Rusya'da uygulama alanı bulamayacaktır.

D- Rus Mahkemelerinin Tanıma ve Tenfizi Red Gerekçeleri ve Alınabilecek Önlemler:

Makalemizin bu bölümünde Rus Mahkemelerinin hangi şartlar uyarınca tahkim kararlarının tenfizini reddetdiklerini inceleyerek sözleşmelerin düzenlenmesinde dikkat edilmesi gereken unsurları tartışacağız.

- 1- Tahkim sözleşmesinde veya klotunda tahkim yerinin SSCB olarak gösterilmesi: SSCB' varlığı 1991 yılında sona erdirmiş bulunması sebebiyle bu tip klotlar geçersiz sayılmıştır.
- 2- Tahkim klotunun etkisini kaybetmesi: Tahkimde görülmesi gereken ihtilafın hukuk mahkemesinde açılmış olmasına karşın davalı taraf görev itirazında bulunmaması halinde dava hukuk mahkemelerinde görülür ve tahkim klotu dikkate alınmaz.
- 3- İhtilafın tahkimle çözümü öngörülen ihtilaflardan olmaması: İhtilaf konusu sözleşmenin metninde bulunan tahkim klotu aynı sözleşmenin sonraki tarihli Eklerinde bulunmamasını eksiklik olarak saymıştır. Sözleşme ve eklerin bölünmez bir bütün olduğu yönündeki tartışmalarına Rus Mahkemesi itibar etmemiştir. Mahkemelerin detaylara bu denli önem vermesi mahkemelerin bu konudaki konservatif tutumlarının bir göstergesidir. Sözleşmelerin sonraki tarihli eklerine tahkim klotunun konulması veya sözleşmeye atıf yapılması konusunda özel dikkat gösterilmelidir.
- 4- Stocholm Hakem Mahkemesindeki karar verilmesi usulündeki eksiklikler: Stocholm Hakem Mahkemesinde kararların oy çokluğu ile değil de başkanın oyu yönünde karar veriliyor olmasını Rus mahkemeleri usuli bir eksiklik olarak değerlendirmektedirler. İhtilafın çözülmesini istediğiniz kurumsal tahkim müessesesinin yargılama prosedürünün Rusya'daki yargılama prosedüründen esaslı sapmalar göstermiyor olmasına özen gösterilmelidir.
- 5- Taraflardan birisinin duruşmaya katılmamış olması: Davacı taraf karşı tarafa tebligatı usulüne uygun olarak yapmış olmalıdır. Buradaki usul 11 haziran 1968 Hukuki veya Ticari Mevzularda adli ve gayri Adli Evrakın Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair La Haye Sözleşmesi hükümlerine göre yapılmalıdır. Türkiye bu sözleşmeye taraftır ve Rusya da bu sözleşmeyi 31 Ocak 2001 tarihinde imzalamıştır. Tahkim sözleşmesinde tebligat usulü konusunda usul öngörülmüş olsa bile sözleşme hükümlerini uygulamak gerekecektir.

www.sahinlawfirm.com

tel: 0212 2516056 fax: 0212 251 6073

info@sahinlawfirm.com

DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR HAKKINDAKİ KANUN TASARISI

Av Yüksel ŞAHİN

Türkiye'nin yabancı yatırımları çekmesi ekonomik olduğu kadar hukuki etmenlerin de rol oynadığı bir olgudur. Bu nedenle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkenin kaynak açığının giderilmesi, borç yükünün azaltılması ile teknoloji, istihdam, modern know-how, yönetim becerisi, pazarlama ve ihracat olanakları gibi yararların maksimize edilmesi amacıyla yabancı yatırımcıların taleplerini dikkate alan yeni bir kanun tasarısı 26.12.2002 yılında TBMM'ne sevk edilmiştir. 1954 yılından beri yürürlükte bulunan 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu dönemin koşullarına göre oldukça liberal bir yapı olma özelliğini yitirmeye başladığı yönünde görüşler ağırlık kazanmıştır. 6224 sayılı Kanunun isminde "Teşvik" kelimesinin yer almasının nedeni o yıllarda teşvik unsuru olarak görülen kar transferi, eşit muamele gibi hususları içermesi idi. Fakat zamanın geçmesi ile bu prensipler uluslararası yatırım ilkelerine göre olağan hale gelmişlerdir. Doğrudan Yabancı Yatırımlar olarak adlandırılan yeni kanun tasarısı ile 6224 sayılı kanun arasında belirgin farklar ve yenilikler vardır. Buna göre evvelden mevcut olan "izin/onay" sistemi terk edilerek "bilgilendirme" sistemine geçilmiştir. Yeni tasarı 50.000USD'lik asgari yatırım şartını da kaldırmış görülmektedir. Madde 3/1'nin "Yabancı yatırımcılar tarafından Türkiye'de doğrudan yabancı yatırım yapılması serbesttir" şeklinde yazılması ve madde 2'nin para sınırından bahsetmeyip yabancıların %10 oranında sahip oldukları şirketin doğrudan yabancı yatırım şeklinde değerlendirilmesi bu görüşü desteklemektedir. Kanun tasarısında "Yabancı yatırımcı" kavramı ile "doğrudan yabancı yatırım" madde 2'de tanımlanmıştır. Buna göre Türkiye'de doğrudan yabancı yatırım yapan 1- Yabancı ülkelerin vatandaşlığına sahip olan gerçek kişiler ile yurt dışında ikamet eden Türk vatandaşlarını; 2- yabancı ülkelerin kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişileri ve uluslararası kuruluşları kapsar. Aynı maddede "doğrudan yabancı yatırımlar" kavramı da 1- TC Merkez

Bankası'nca alım satımı yapılan konvertibl para şeklinde nakit sermaye; 2- yurt dışındaki şirketlerin menkul kıymetleri (devlet tahvilleri hariç); 3- makine ve teçhizat; 4- yeniden yatırımda kullanılan hasılatlar, para alacakları veya mali değeri olan yatırımla ilgili haklar; 5- sınai ve fikri mülkiyet hakları; 6- doğal kaynakların aranması ve çıkarılmasına ilişkin ticari haklar olarak belirlenmiştir. Doğrudan yabancı yatırımlara ilişkin esasları düzenleyen 3. madde yabancıların kural olarak Türkiye'ye doğrudan yatırım yapmalarının serbest olduğu ve eşit muameleye tabi tutulacakları fakat bu hususların kanunla sınırlanabileceği şeklinde yazılmıştır. Madde bendinde bahsedilen "doğrudan" olma "izin" ve "kısıtlama" unsurlarına ilişkindir. Bazı faaliyetler için yabancılara kanunla kısıtlama getirilebileceği gibi bazı faaliyetlerin izne tabi olmalarını ifade eder. Örneğin avukatlık mesleği sadece Türk vatandaşlarına hasredilmiştir, yabancı uyrukluların yatırım adı altında hukuk şirketi kurmaları mümkün değildir. Kabotaj ve Sivil Havacılık Kanunu gibi düzenlemeler kısıtlama getiren düzenlemelerdir. İzin alınmasını gerektiren düzenlemelere örnek olarak da Turizm Teşvik Kanunu Maden Kanunu gibi yasal düzenlemeleri sayabiliriz. Aynı maddenin devamındaki "b". bendinde yabancı yatırımcılar açısından önemi dikkate alınarak kamulaştırmaya ve devletleştirmeye ilişkin hassasiyetler dikkate alınarak doğrudan yabancı yatırımların ancak kamu yararının sabit olması ve karşılığının ödenmesi halinde kamulaştırılabileceği hüküm altına alınması düzenlenmiştir; "c". bendinde 6224 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat uyarınca yabancı yatırımcının sahip olduğu transfer serbestisine doğrudan yabancı yatırımları düzenleyen bu Kanunda da yer vermiştir. Bentte, yabancı yatırımcıların faaliyet ve işlemlerinden doğan net kar, temettü, satış, tasfiye ve tazminat taleplerinin, lisans, yönetim ve benzeri anlaşmalar karşılığı ödenecek meblağlar ile dış kredi ana para ve faiz ödemelerinin yurt dışında serbestçe transfer edilebileceği belirtilmiştir; d. bendinde yabancıların taşınmaz edinimleri konusunu düzenlemiştir. Bu düzenlemeye ilişkin tartışmalar çok şiddetlidir. Bir görüşe göre bu madde düzenlemesi Lozan Anlaşmasına aykırı olduğu yönündedir. Bu bent aynen şöyledir "Yabancı yatırımcıların Türkiye'de kurdukları veya iştirak ettikleri tüzel kişiliğe sahip şirketlerin, Türk vatandaşlarının edinimine açık olan bölgelerde yatırım faaliyetlerinin gereği taşınmaz mülkiyeti veya sınırlı ayni hak edinimleri serbesttir". Bu bentte Türkiye'de Türk hukukuna uygun olarak kurulan ve idare merkezinin Türkiye'de bulunduğu yabancı yatırımcıların ortaklı ile kurulan ya da iştirak edilen şirketler, Türk şirketi sayılmaktadır. Bu şekilde tüzel kişiliği kazanmış bulunan şirketlerin yatırımlarıyla ilgili olarak taşınmaz mülkiyeti ve sınırlı ayni hak edinimi, 442 sayılı Köy Kanunu ve 2644 sayılı Tapu Kanunu ile sınırlanmamış bulunduğundan söz konusu serbestinin Kanunda yer alması amaçlanmıştır. Bazı yazarlara göre Türkiye'nin kritik önemdeki bazı taşınmazların, kural olarak varlıklarını ilelebet sürdüren, yabancı tüzel kişilerin eline geçmesi kamu yararına değildir. Bu yazarlar T. Özal döneminde, yasak olmasına rağmen, Arap şeyhine satılan Boğazdaki Sevda Tepesini örnek vermektedirler. Satış gerçekleşikten sonra kanun Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş fakat Anayasa mahkemesi kararları geriye yürümediğinden ilgili satış işlemi bu iptalden etkilenmemiştir. Bu çevreler bu tip örneklerin artış ihtimalini dile getirmektedirler. İlgili değerlendirmelerde gerçeklik payı bulunmakla birlikte başka bir görüşe göre de pratik uygulamada kamu oyunu sarsacak boyutlarda bu tip gelişmelerin yaşanma ihtimalinin sınırlı olacağı yönündedir. Maddenin "e" bendinde uyuşmazlıkların çözümünde yerli veya yabancı mahkemeye götürebilecekleri düzenlenmiştir; "f" bendinde yabancı ülkelerde kurulu bulunan şirketlerin menkul kıymetlerini yatırım aracı olarak kullanmak istemeleri halinde bu kıymetlerin değer tespitine ilişkindir. Nakit dışındaki sermayenin değer tespiti Türk Ticaret Kanunu esas alınır.

Kanun tasarısının "g" bendi yabancı işçi çalıştırılmasına ilişkindir. Düzenleme aynen şu şekildedir "Bu Kanun kapsamında gerçekleştirilecek yatırımlarda, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde yabancı personel çalıştırılabilir". Bentteki düzenlemeden açık bir bilgi edinilemiyor. Hükümet 11.12.2002'de TBMM'ye "Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun" tasarısına atıf yapmıştır. Bahsedilen tasarıda yabancıların ülkemizdeki çalışmalarının izne bağlanmasını ve izinlerin prensip olarak tek merkez tarafından verilmesini sağlayacak bir kanun tasarısıdır. Tasarı ile, yabacılara çalışma izinlerinin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından verilmesi ve ayrıca Bakanlığın çalışma izinlerini verirken ilgili bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının görüşlerine başvurulması öngörülmektedir. Bakanlık tarafından verilecek çalışma izinleri genel çalışma izni, özel çalışma izni, bağımsız çalışma izni ve istisnai hallerde verilecek çalışma izinleri olarak dört gruba ayrılmaktadır. Çalışma izinleri konusundaki düzenleme inceleme konumuz dışında olduğundan bu yazıda detaylı olarak ele alınmamıştır. "h" bendinde irtibat bürolarına ilişkindir. Bu bentte Hazine Müsteşarlığının yabancı kanunlara göre kurulmuş şirketlere Türkiye'de ticari faaliyetlerde bulunmamak kaydı ile irtibat bürosu açma izni vermeye yetkili olduğu tespit edilmiştir. Buradaki amaç yabancı şirketlerin Pazar araştırması, ihracat ürünlerinin kalite kontrolü ve benzeri faaliyetlerin yerine getirilmesini temin etmektir. İrtibat bürosu açma hususu başka kanunlarda düzenlenmediğinden, haksız rekabete yol açmaması bakımından bu Kanunla izne tabi tutulmuştur. 4. Madde Hazine Müsteşarlığının görevi tanımlanmaktadır. Müsteşarlığın fonksiyonu kendisine yapılan bildirimleri istatistiki amaçlarla kaydeden bir kuruluş seviyesine indirgenerek bürokratik işlemler son derece azaltılması amaçlanmıştır.

RUSYA'YA YAPILAN İHRACATTA GÜMRÜK TUTARININ HESAPLANMASI

Rusya'ya yapılacak ihracatlarda gümrük vergisinin hesaplanması konusunda yaptığımız araştırmaların özeti aşağıda sunulmuştur:

Rusya'da şirketle mal bağlantısı yapıldıktan sonra Türkiye'de mallar hazırlanır ve TIR'lara yüklendikten sonraki en önemli sorun Rus gümrüğüne ödenmesi gereken gümrük miktarının ne olacağıdır. Bu sorunun cevabı için

- a- satılan mal grubunun tabi olduğu gümrük oranının saptanması. Türkiye'den ithal edilecek mallar için mevcut gümrük oranlarında indirim mevcut olup olmadığının da araştırılması gerekir.
- b- Rusya'da KDV oranlarının saptanması gereklidir.

Bütün bu sorulardan evvel de Rus gümrüğünde malın gümrüğe esas değerinin hangi esaslara göre belirleneceğinin bilinmesi gerekmektedir. Başka bir deyişle, Rus gümrüğünde malın gümrük değerinin FOB , CIF, CIP, DAF, DDU veya DDP değerinin mi esas alınacağını bilinmesi gerekmektedir. 16.12.1998 tarih 848No'lu RF Gümrük İdaresinin "Gümrük deklarasyonlarının doldurulması hakkındaki" talimatnamesine göre (20.10.2000 tarihinde yapılan değişiklikler de esas alınarak) gümrük oranları malın sözleşme değerinin kullanılması prensibi getirilmiştir. Bir malın sözleşme değerinin hesaplanmasında malın fabrika çıkış değerine değil fakat aşağıdaki hususların da eklenmesiyle bulunan değerdir. Bu değerler şunlardır:

- malın ilgili Rus gümrüğüne ulaştırılması nakliye masrafları;
- yükleme/boşaltma masrafları;
- sigorta bedeli
- alıcının yapmış olduğu masraflar: brokerlik ve komisyon masrafları, paketleme masrafları ile paketleme malzemelerinin değeri;
- alıcının malı almak için ödemek zorunda olduğu lisans gibi fikri haklar için ödediği bedel.

EN UYGUN TAŞIMA ŞEKLİ

Yaygın olarak kullanılan formatlar CIP (Carriage and Insurance Paid to ...), CIF (Cost Insurance Freight) veya DDU (Delivery Duty Unpaid)'dir. Fatura toplamı doğrudan bu fiyatlar üzerinden yapılması daha isabetlidir. Başka deyişle fatura içerisindeki malların genel "FOB" (yani satış fiyatı) saptandıktan sonra alt satırlarda + sigorta bedeli + taşıma ücreti = toplam fiyat formülü yerine; fatura mallarının genel toplamının doğrudan CIF, CIP veya DDU üzerinden gösterilmesidir.

HESAPLAMA

Genel gümrük vergisi oranı %20'dir. Türkiye, Rusya açısından gelişmekte olan ülke statüsünde olduğundan Türk menşeli mallardan alınan gümrük bedeli %20'nin 2/3 tutarındır (yaklaşık %13,5)'dir. Bu konudaki kural her faturadaki her kalem malı kapsayan orijinal menşei sertifikasının gümrüğe ibrazıdır. TIRdaki tüm mallar için tek bir menşei sertifikası düzenleyip "konfeksiyon ürünleri" denilmesi yeterli değildir.

Genel gümrük oranları ile saptanacak olan tutarın kilo başına 3 EURO'dan (bazı mallarda 2 EURO bazılarında 2,5 EURO) hesaplanacak tutardan az olamaması kuralı vardır. Açıkça ki böyle bir düzenleme katma değeri düşük mallar için alınmış bir tedbirdir.

Gümrük Oranları Üzerinden Hesaplama:

Faturanın CIP değerine ("x") %13,5'lik gümrük bedeli uygulandıktan sonra ortaya çıkan rakam ("y" gümrük tutarı) fatura bedeline eklenir. Bu toplam tutara ($c = x + y$) %20 KDV oranı uygulanıp ödenecek KDV miktarı ("z") bulunur. Genel kurallara göre bu fatura için ödenecek toplam tutar " $y + z$ " dir.

$Y + z$ toplamının kilo üzerinden hesaplanacak gümrük bedelinden az olması durumunda uygulama alanı bulmayacaktır.

GEREKLİ SERTİFİKALAR

RF Devlet Gümrük Komitesinin (GTK) 28.11.2002 tarih ve No 01-06/47124 tarihli talimatnamesi uyarınca Rusya'da akredite kuruluşlardan alınacak tehlikesizlik sertifikasının ibrazını zorunlu kılmıştır. Bu firmalar Rus V/O "Soyuzexportiza" TPP RF, İsveçli SGS, Avusturyalı "MERTCONTROL" (rusça olmalı). Alman "DIN-GOST-TUF" in verdiği sertifikalar (rusça olmalı) Goststandart Rusya ile imzaladıkları anlaşma ile geçerli sayılmıştır. Rus kuruluşlarından bu belge alınacaksa Rusya Gosstandart'ın 01.09.1993 tarihinde çıkardığı özel hazırlanmış (ön ve arka yüzünde satı şartları ve "water mark" bulunan kıymetli evrak benzeri) belgeler tercih edilmelidir.

Deklaratör Rus gümrük beyannamesinin 44. paragraf 6. bendinde sertifikayı veren kuruluşun adını, veriliş tarihini, No'sunu ve sertifikanın geçerlilik süresini yazmak durumundadır. Deklarasyonlarda sertifikanın onaylanmış olan şekli talep edilir. Onay makamı noter veya sertifikayı veren organ, RF konsolosluk birimi. Noter Onayı: Sertifikadaki imzayı tasdik eder; Veren Organ Onayı: Birim yöneticisi açık adını yazar ve

imzaladıktan sonra ıslak mühür koyar. Rus gümrük makamları bu belgeleri inceleme ve getirilen mallardan örnek alma hakkını hazidirler.

Gümrük beyannamesi gümrük makamlarınca kabul edildikten en çok 10 gün içinde mallar serbest bırakılmalıdır. Bazı durumlar için 3 günlük kolaylaştırılmış gümrükleme imkanı da tanınmıştır (uprašönny poryadok tamojennogo oformleniya).

Sertifika Talep Edilen ve Edilmeyen Mallar Listesi (gümrük kod No'ları):

Talep Edilen

4203

6201

6203

6204

6210 40

6210 50

Talep Edilmeyen

6024

6103

6104

6110

6205

6206

6208

6209

BAVUL TURİZMİ İLE RUSYA'YA YAPILAN İHRACATTA BAZI RAKAMLAR:

Son düzenlemelerle bavul turizmi ile olan ihracata büyük kısıtlamalar getirilmiştir. Rakamlar hepimizin malumudur. Yeni düzenlemeler kaçınılmaz olarak fiyatların %20 artmasına sebebiyet verecektir. Olumsuz koşullar bununla da bitmeyecek ve bavul turizmi ile gelir sağlayan yaklaşık 4-6 milyon insanı da etkileyecek ve gelirlerinin düşmesine sebebiyet verecektir. Bu durum sosyal huzursuzlukları artıracaktır. Rus Ekonomi Bakanlığı verilerine göre Rus pazarında satılan ayakkabının (2001 yılı için resmi ithalat 25 milyon çift, bavul turizmi ile 120mln çift-kayıp 400-500mln EURO olarak hesaplanmaktadır. Kapasite miktarı 160mln iken ancak 35mln çift üretilabiliyor), tekstilin (tekstil sanayi %18 kapasite ile çalışıyor), napa ve oyuncakların %80-90'nına yakın miktarı bavul turizmi ile sağlanmaktaydı. Bavul turizmi geliri 2000 yılı için 10,8 milyar USD ve 2001 için de 12,4 milyar USD olarak hesaplanmaktadır. Bu gelirin (1993-1995 fiyatları ile) %70-100'ün kar olduğu düşünülürse kargo-firmalarının mali gücünü daha iyi anlayabiliriz. Öte yandan bavul ticareti ile uğraşan her şahsın 12 kişiye işini kaybettirdiği (?) söylenmektedir. Rus tekstil üreticilerinin maliyetleri Çin ve Türkiye'dekilereden daha yüksek ve üretim daha kalitesiz olduğundan sorunlar yaşamaları kaçınılmazdır. Fiyatların artması Rus üreticileri açısından kaliteyi artırmalarına sebebiyet vermesi zor görünüyor. Ev-atölye üretim tarzında patlama olması kaçınılmaz. Vergi vermeyen, kaçak işçi çalıştıran ve kalitesiz üretim yapan bu atölyelerin ürettikleri malların üzerine "Made in Turkey" etiketleri kayacakları kesindir. Gri ithalat olarak bilinen bavul turizmindeki azalış siyah ithalat olarak tabir edilen kaçak malların girişini hızlandırabilir. Bu argümanlar bavul turizmini destekler yönde olsa da öte yandan Rus hükümetinin uluslararası üreticiler tarafından bavul turizmi sebebiyle uyarıldıklarını da hatırlamak gerekir. 2000 yılında Motorola, Ericsson, Siemens, Samsung ve Philips'in bavul turizmi (gri ithalat) önlenmesi konusunda talepleri oldu. Yakın tarihe kadar hükümet bunları hep göz ardı etti. Bunun sonucu firmalar kendi tedbirlerini aldılar. Örneğin Ericsson dünya genelindeki servis (tamir) garantisini kaldırdı. Her abone telefon tamirini telefonu satın aldığı ülkede gerçekleştirme imkanına sahiptir. Rusya'dan alınacak bir cep telefonunun Türkiye'de garantili tamir imkanından yararlanması mümkün olmayabilir. Nokia'nın Rusyadaki telefonlara ilişkin garantisi sadece resmi olarak ithal edilen telefonlarla sınırlandırılmış. Son düzenlemelerden sonra cep telefonu pazarında gri ithalat ile getirilen telefonların Pazar payı %60-70'ten %40-50'ye inmesi bekleniyor. Bu gibi firmaların çoğalması halkta "gri ithalat kalitesizdir" imajını doğurmuş durumda. Aldığımız bilgiler artan oranda iş adamlarının gri ithalattan vazgeçmeye başladığı yönündedir. Hukuk açısından bakıldığında gri ithalatın hakkaniyete aykırı olduğu görülmektedir. Piyasa koşulları her piyasa oyuncusu için eşit olmalıdır. Bavul turizmi gerçek şahıslar için düşünülmüştü ama yararlananlar tüzel kişiler oldu.

Av Yüksel ŞAHİN
0212 251 6056, 2516073 fax
yukselsah@e-kolay.net,
www.sahinlawfirm.com